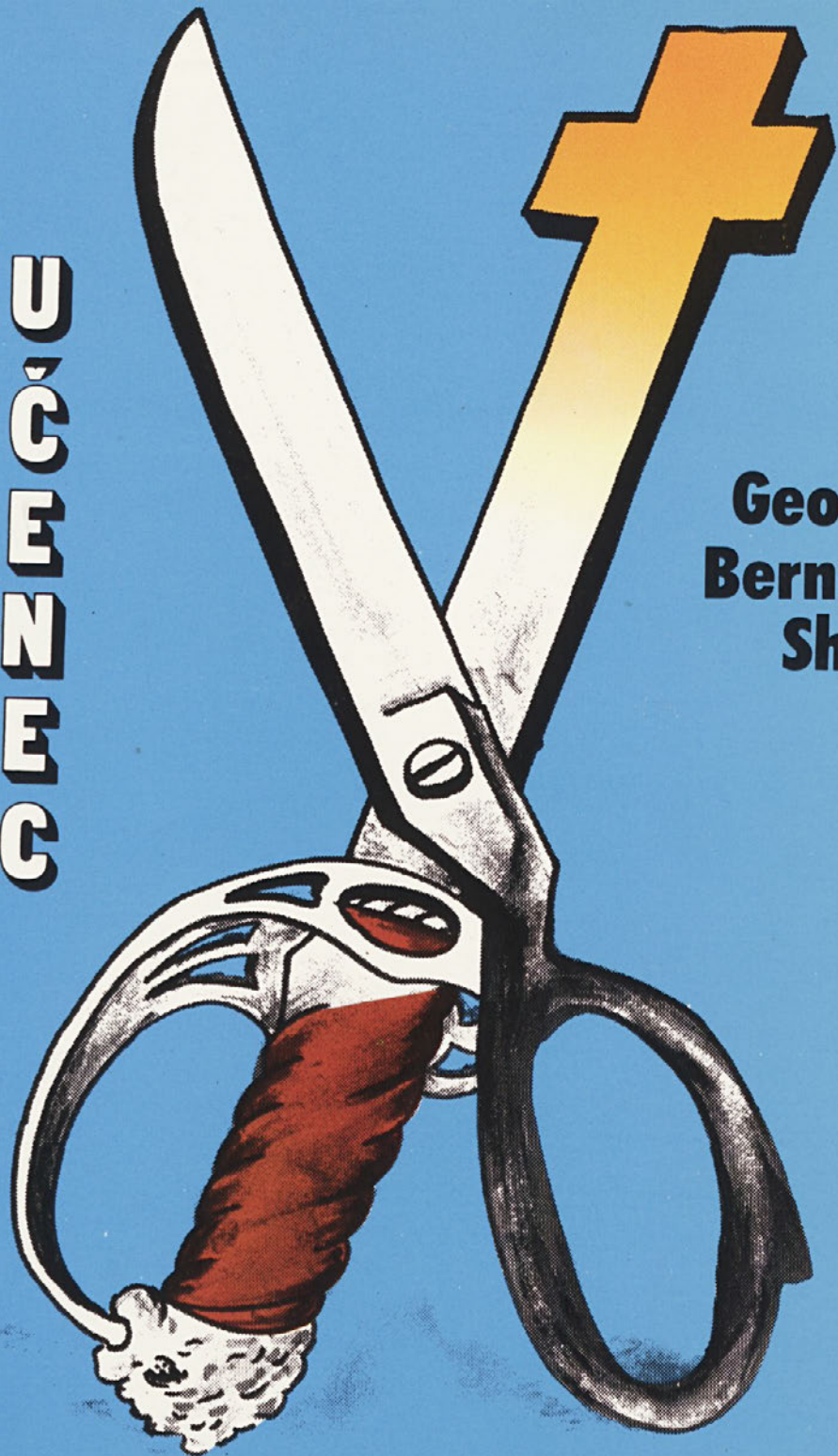

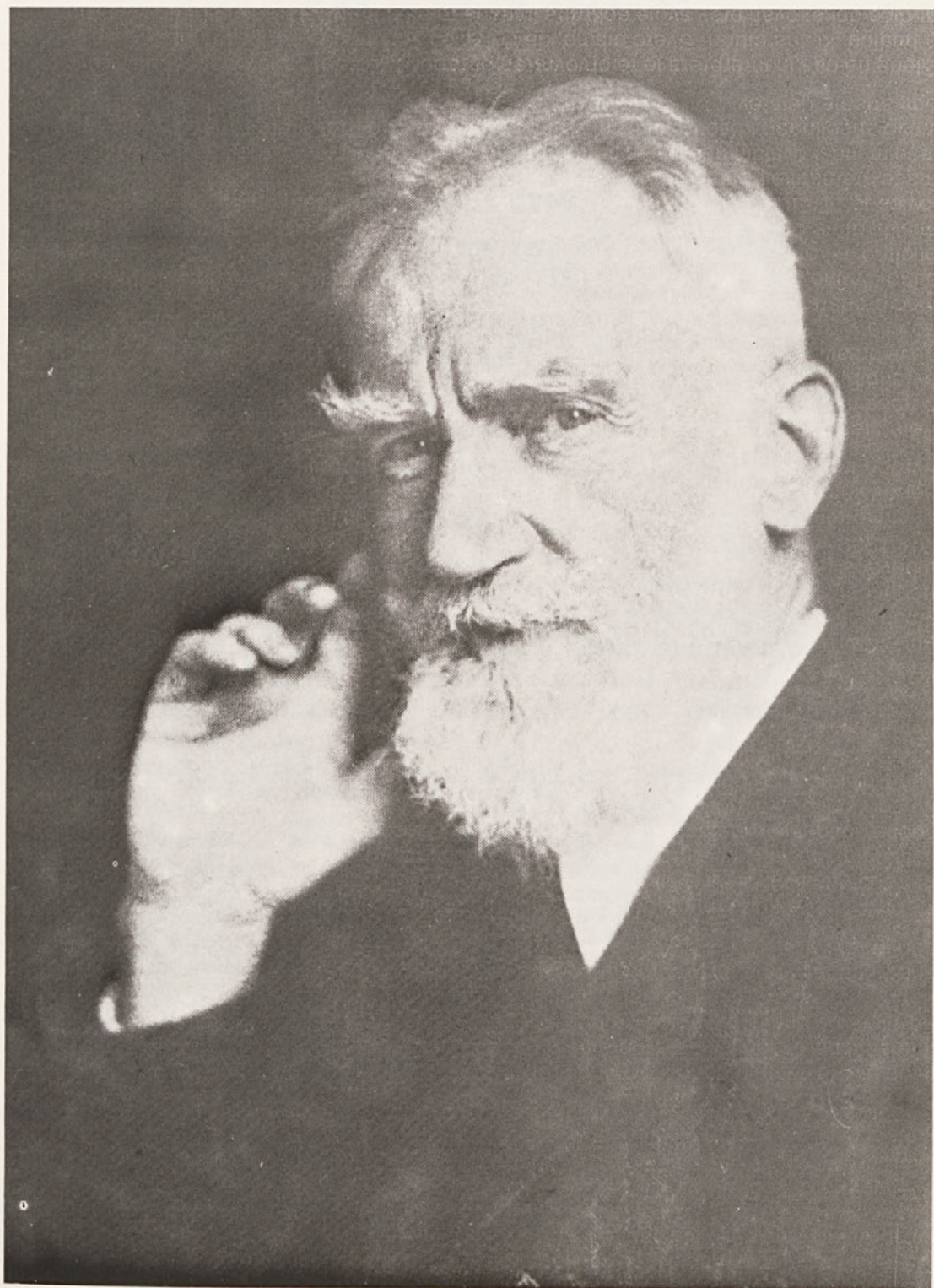
V
E
C
I
D
E
C
E
N
E
C
E
C
E

**George
Bernard
Shaw**

slovensko ljudsko gledališče celje

George Bernard Shaw

HUDIČEV UČENEC

(Devil's Disciple)

Prevod Andrej Hieng

Režija FRANCI KRIŽAJ

Dramaturgija Goran Schmidt

Scena Marjan Kravos

Kostumi Cveta Mirnik

Lektor Breda Perčič

Izbor glasbe Ivo Meša

O s e b e

Gospa Dudgeon	MIJA MENCEJ
Richard Dudgeon , njen sin	BOJAN UMEK
Christy Dudgeon , njen sin	MARKO BOBEN
William Dudgeon , njen svak	BRUNO BARANOVIČ
Njegova žena	SAVA SUBOTIČ
Titus Dudgeon , njen svak	DRAGO KASTELIČ
Njegova žena	HANA KOMAR
Essie , njena nečakinja	MOJCA PARTLJIČ, k. g.
Anthony Anderson , pastor	STANE POTISK
Judith , njegova žena	ANICA KUMER
Hawkins , advokat	JOŽE PRISTOV
General Burgoyne	JANEZ BERMEŽ
Major Swindon	IZTOK VALIČ
Narednik	IGOR SANCIN
Brudenell , vojaški duhovnik	ZVONE AGREŽ
Vojaka	BORUT ALUJEVIČ MIRO PODJED

Kraj dogajanja: mestece Websterbridge v Severni Ameriki v letu 1777.

Premiera v petek, 5. februarja 1988, ob 19.30

Vodja predstave Sava Subotič – Šepetalka Ernestina Popovič – Razsvetljava Iztok Štraki – Krojaška dela pod vodstvom Adija Založnika in Marjane Podlunšek – Frizerska dela Maja Dušej – Slikarska dela Adolf Aškerc – Odrski mojster Jože Klanšek – Rekviziter Franc Lukač – Garderoba Kalina Jenič in Melita Trojar. Tehnično vodstvo Vili Korošec.

HUDIČEVI UČENCI IN BOŽJI VOLEKI

»Kaj bo rekla zgodovina?« vzklikne zgroženo lojalni državljani, ko vidi, da bo njegova domovina po neumnosti tistih, ki jim je dolžan služiti in jih ščititi, na smešen način izgubila dobršen del svojega ozemlja. »Zgodovina, gospod, bo lagala kakor ponavadi,« mu zdaj že s prislovičnim aforizmom odvrne manj naivni, čeprav še vedno lojalni državljani te iste, času nedorasle domovine.

Replika je vsekakor duhovita in v časih, v kakršnih živimo, ne le zgodovinarji, pač pa v tem smislu tudi že povsem laični občani spoznavajo njeno resničnost. Ob takih priložnostih se potem ponavadi še pikro pripomni, da zgodovino pišejo zmagovalci, vendar je resnici na ljubo treba ugotoviti, da tudi tista, ki jo – če jo še morejo ali pa ko jo že smejo – pišejo premaganci, ni povsem objektivna. Tako zgodovinska resnica vedno malce sramežljivo gleda v tla v krogu svojih snubcev, ki so si v večini primerov tekmeči na življenje in smrt. Zgodovina je zato vedno bolj zapis o vizijah – trezen človek ne bi verjel, kako fantastičnih včasih – zmagovalcev, kakor jih ti vidijo udejanjene v resničnosti, kakor pa zapis o tej resničnosti sami.

Gledališka besedila imajo podobno usodo. Že res, da obstaja nekje zapis, ki naj bi bil avtentičen, objektivni, resničen, nevtralen – to se pravi samo gledališko besedilo. Ker pa ni namenjeno posamičnemu branju, pač pa množičnemu doživljanju, se pravi uprizorjanju, pomeni, da je njegova resničnost njegova vsakokratna uprizoritev. Uprizoritev pa je individualno, celo nasilno branje »nevtralne« predloge, je avtorski akt, je vsakokrat drugačna interpretacija. Avtor – ali pa avtorji – uprizoritve se avtentičnega, čeprav še neoživljenega besedila polasti, ga premaga – interpretira, vendar s tem tudi hkrati oživlja. Zato je vsaka novična uprizoritev istega besedila na nek način novo pisanje zgodovine avtentičnega, objektivnega, resničnega, »nevtralnega« besedila in s tem po svoje vsakokrat nova laž zmagovalca v odnosu do predloge. Kajti vedno pride kasneje še nekdo in to isto besedilo interpretira po svoje in takrat je to njegova zmaga – in njegova laž, seveda.

Shaw se v »Hudičevem učencu« ob resnicoljubnost zgodovine obregne bolj mimogrede in z navedenim aforizmom le rezimira vzroke in načine njenega neposrednega porajanja. Rezime je nedvomno ironičen, vendar ne na način slučajne domislice brez konteksta, pač pa kot logičen zaključek njegovega videnja poslednjih vzgibov zgodovine. V naši igri so trije protagonisti zgodovine: Angleži, ki bi radi obdržali ameriške kolonije, pa jih izgubijo, ker se jim zdi, da je še hujše kot to motiti ministrov vikend; hudičev učenec, se pravi človek izven družbenih norm, človek, ki s svojo na videz plemenito odločitvijo, da se bo žrtvoval za drugega, pripravi moralni temelj za akcijo tretjega protagonista, ljudstva s pastorjem na čelu, ki je doslej pohlevno prenašalo maltretiranje vladarja. Odločitev hudičevega učenca, torej družbenega outsiderja, je le na videz plemenita, saj je v bistvu sebična, ker sledi, po lastnem priznanju, le nekemu, njemu samemu nejasnemu nagibu, nečemu, kar se mu zdi, da sodi k njegovi podobi, s kakršno je zaslovel v družbi. Tako so po Shawu, kolikor se nam razkriva v tej igri, vzgibi, ki kreirajo zgodovino, prav res smešni in zgodovini ne kaže zameriti, da laže in si izmišlja bolj tehtne. Shaw namreč pravi, da so Združene države Amerike svoj iredentistični projekt lahko uresničile zato, ker si neka druga Država v nedeljo ni upala pozvoniti pri svojem uslužbencu; ker je neki intelektualci sredi prerije sledil svojemu nejasnemu, nečimernemu moralnemu občutku; in ker je neki pastor znal demagoško nagnati meščane enega mesteca k njihovim sosedom, pri tem pa ga je najmanj toliko kot prevzetost nad nesebičnostjo hudičevega učenca in osvobodilno idejo gnala tudi skrb za svojo podobo v ženinih očeh. Poslednji vzgibi zgodovine so torej skrajno minorni, banalni, sebični, otročji. Še bi se lahko oklepali premalokrat reflektiranega, zresnjenega, v teološko zarjo uprtega pogleda evropskega intelektualca, ki kronično boleha za odsotnostjo duhovitega cinizma, in upali, da Shaw vsaj v razpletu hrani kak obliž za s cinizmom prizadejane rane.

In ga res, le da ne takega, kot bi ga prej skicirani subjekt pričakoval, namreč, da pastor zamudi, Richard binglja, ideja moralno osvežena preživi, Judith razreši svojo notranjo erotično-moralno dilemo s samomorom, Essie pa z odhodom v samostan; ljudstvo bi se od zdaj naprej osveščeno pustilo maltretirati in kuhalo maščevanje, pastor pa, ki mu je bilo prej škoda poditi konja, bi pregrnil prizorišče z monologom o eksistencialni stiski evropskega subjekta.

Ker pa so si Američani precej reči v življenju poenostavili in tako tudi, mimogrede, izumili nekaj gledaliških – da o filmskih sploh ne govorimo – žanrov, hkrati pa predstavljajo tudi veliko tržišče, je Shaw igro zaključil po njihovem okusu s happy endom, torej tako, kot obljublja podnaslov: melodramsko. Ničesar od prejšnjega hipotetičnega razpleta ni tu, vse je mnogo bolj praktično: pastor prispe pravočasno, reši hudičevega učenca, ponovno osvoji ženo in skupaj z Richardom najdeta v deželi neskončnih možnosti svoj pravi poklic, Richard pa še Essie. Ljudstvo dobi samostojnost, zaživi ideja svobode, protagonisti pa so povabljeni na kosilo k razumevajočemu premagancu, ki tako ne izgubi svojega dostojanstva.

Avtor se torej na svoj način smeje zgodovini in njenim junakom in to predvsem s strukturo igre, z razpletom, čeprav ne štedi z ironijo tudi v dialogu. Pri tem je zanimivo, da se je po eni strani v skrbi, da ga ne bi napačno razumeli, zelo samozavestno sam interpretiral v različnih spremnih zapisih, predgovorih, pogovorih, opombah . . ., hkrati pa je po drugi strani dopuščal, da ga je vsak interpretiral po svoje. Očitno je odprta – ironična – struktura »Hudičevega učenca« to dopuščala, saj je katoličan France Vodnik ob ljubljanski uprizoritvi leta 1939 v delu videl podobo »novega etičnega ideala, ki ga postavlja Shaw nasproti zlagani morali«, »resnično dobroto« in »altruizem«, leta 1947 pa je bil Shaw komunistom ob ponovni ljubljanski uprizoritvi dokaz, »da zgodovinska megla ovija pravzaprav vso staro Evropo in da je posebno jasno mesto na zemeljski obli prav – Moskva.«

Poleg tega so 1939. v gledališkem listu brez komentarja objavili Jeffersonovo Deklaracijo o neodvisnosti – mi jo tudi – ki jo težko razumemo drugače kot vodo na mlin slovenskim avtonomističnim težnjam v Kraljevini Jugoslaviji, ki so se razvile že kmalu po ustanovitvi nove države leta 1920 ob spoznanju srbskih centralističnih in unitarističnih aspiracij, te pa so bile v izrazitem nasprotju s pričakovani Slovencev ob razpadu Avstro-Ogrske, saj si niso predstavljali, da bodo prišli z dežja pod kap. Jasno, leta 1947 so poudarjali »osvobodilno« vojno, hudičevega učenca pa kot »borca za svobodo«. To dvoje je zamenjalo implicitno in konkretno idejo neodvisnosti in kak beden intelektualistični cinik bi utegnil pomisliti, da je pravzaprav nenavadno, da so v tako kratkem obdobju, katerega več kot polovica je bila tudi za gledališko življenje nenormalna, ob vsem bogastvu svetovne in domače dramatike ponovili prav to delo in da gre torej morda za nekakšen popravni izpit pod jasnim moskovskim nebom. Ti meteorološki pogoji so se očitno zdeli ugodni za tisto Shawovo značilnost, ki so jo takratni vremenarji opisali kot boj »zoper **patetično** in **heroično** potvarjanje dejstev«.

Glede na čas in interpretira je to prvovrsten paradoks. Zdi se, da je Shaw obrnil staro reklo o hudiču, ki zna citirati Sveto pismo, da dokaže svoj prav, tako, da zna tudi Bog v podobi hudiča dokazovati prav svoje doktrine in da je to tista ambivalentna os, okoli katere lahko vrtijo poanto njegovega dela povsem antagonistični si interpreti. To nam seveda mora vzbuditi določeno previdnost pri vnovičnem branju, ki je po vsej verjetnosti najbolj ustrezno takrat, ko sedimo prav na tej ambivalentni osi in s primerno intelektualno skepsjo in hahljanjem opazujemo vrtiljak zgodovine in poskušamo ne biti božji voleki.

Za koncept uprizoritve se mi zdi pomembno, da ni svet na koncu v bistvu prav nič drugačen, kot je bil na začetku igre. Priče pa smo dramatični in čustveni personalni rotaciji. Pač, svet se spremeni, in sicer v eni sami točki: centripetalna sila rotacije je vsrkala alternativo – hudičevega učenca, ki je vrtinec spočel, in ga postavila na ugledno mesto v horizontalno zamaknjeni družbeni hierarhiji.

Ljudstvo, božji voleki, vzklikajo osvoboditelju pastorju, mogoče jim je celo všeč, da je postal vojak in radi se mu bodo pustili vladati. Da je le zamenjal tujega generala, da je pridigo zamenjal meč, še dolgo ne bodo opazili in tega, da se nasprotnika in sovražnika odlično razumeta, tudi ne, ker pač niso povabljeni na kosilo. In sprememba je še toliko manj opazna, ker je hudičev učenec svojo načelno drugačnost zamenjal za načelno dogmatičnost, za pridigo, in tako zasedel izpraznjeno pastorjevo mesto. Edini, ki ni nadomeščen, je hudičev učenec sam – na njegovo mesto kontrabantarja, rabukarja in cinika v silnem navdušenju ob osvoboditvi ne sili nihče. Mogoče nikogar več ni – ali pa je ena možnost. Kakor je pastorjeva žena Judith pri možu očitno pogrešala fizične gorečnosti in ji ga je njegova sprememba približala še v edinem šibkem členu njenega zakona, tako se je Essie zaljubila v Richarda pustolovca, cinika, outsiderja in ne v Richarda pastorja. Njene predpisane solze na koncu nam dajejo možnost za novo laž: lahko jih razumemo kot solze sreče ali pa kot solze razočaranja.

Shaw se za svoje cinizme in duhovitosti, raztresene po celi igri, drago odkupi z moralističnim koncem. Stvar uprizoritve je, če mu v tej dobičkonosni samokritiki sledi ali pa postavi pod vprašaj tudi to avtokonvertitstvo.

Goran Schmidt

Lani preminuli slovenski igralec Vladimir Skrbinšek v naslovni vlogi Hudičevega učenca v mariborski uprizoritvi leta 1938

Nekaj naključnih dvomov ob Shawovem Hudičevem učencu

Hudičev učenec sodi v zgodnejše ustvarjalno obdobje G. B. Shawa, saj je nastal še pred prelomom stoletja (1897) med igrami Posli gospe Warrenove (1893), Junaki (1894), Candida (1895) in kasnejšimi Cezar in Kleopatra (1898), Človek in nadčlovek (1901) ... Zaradi skupnega časa nastanka je med njimi tudi neka skupna ironija, ki jo Shaw v zgodnjih tekstih povsem očitno kaže in je uperjena zlasti proti vojski in vojaštvu, angleškemu puritanstvu, lažni morali in pobožnosti, hipokriziji; kot protiutež so postavljeni razumnost, kritičnost, pogum posameznika in tako so junaki teh dram preprosti meščani, vojaki, prostitutke, pastori ...

Shaw bi ne bil popoln predstavnik svojega časa, ko bi ne pristopil k intelektualizmu, ki tako zelo označuje prelom stoletja. Njegova dela so kljub razgibanemu dramatičnemu življenju, ki veje iz njih, kljub svoji odrski učinkovitosti, ki večkrat spominja na pièce bien faite in svoji včasih nekoliko vulgarni melodramatičnosti bistveno intelektualistične narave.

To, da se junak zaveda samega sebe in da se dramske osebe poglabljajo v razmišljanja, niso poteze, ki bi označevale zgolj moderno dramo, nasprotno; dramski konflikt sam po sebi zahteva, če naj doseže ustrezno ostrino in pomembnost, da se osebe, vpletene v spopad, nenehno in popolnoma zavedajo, kaj se z njimi dogaja. Ni zares dramatičnega, zlasti pa ni (tragičnega) učinka brez te intelektualnosti značaja.

Snov za Hudičevega učenca je Shaw našel v zgodovinskem času ameriškega boja za neodvisnost, ko so možje angleškega kralja Jurija II poskušali krvavo obdržati svoje kolonialne posesti v Severni Ameriki, kjer je v New Hampshire živela tudi družina Dudgeon. Med sabo sprti skušajo posamezni člani dokazati drug drugemu svoje prednosti s prezirom, razdedinjenjem in mržnjo. Starejši, »izgubljeni« sin, Dick, ki ga je mati preklela, oče pa mu je na smrtno uro zapustil vse svoje, se zaradi očitne drugačnosti razglasi za hudičevega učenca. Potika se naokrog, se brati s cigani in ne spoštuje Gospodovega dne. In tudi nihče (drug) ga ne mara. Za hudičevega učenca se razglasi najbrž tudi zato, ker čuti, da ne sodi v okolico, ki ga tudi izobči. Med zagrizenimi amerišskimi puritanci njegov svobodomiselnih duh nima prostora in zato se s pripadnostjo hudiču javno izobči še sam. Ob tem seveda njegova metamorfoza v pastora ob koncu igre izzveni nekoliko paradoksalno, kajti kot pastor bo vendarle zavezan vsem normam, ki jih je prej kot hudičevski svobodnjak lahko negiral. Tudi ko se Dick Dudgeon odloči stopiti na pastorejvo mesto pod vešala, se poda v dokaj negotovo avanturo, saj zatrdno ve, da takorekoč nima možnosti preživetja. To stori popolnoma zavestno, iz svojega zdravega jedra, pa čeprav pastorevi ženi navkljub; želi ji dokazati, kako nikaikor ne zasluži prezira, ki mu ga Judith namenja. Od odločitve kljub grozeči smrti ne more odstopiti vse do konca, ko bi bilo trmasto vztrajanje absurd. Prav tako tudi Judith poskuša, kar je v njeni moči, da bi ga odrešila, celo zaljubi se vanj in mu s tem dokaže kako smiselno je bilo njegovo dejanje. Popoln smisel pa ta njegova humana gesta dobi šele v trenutku, ko se pod vešali ob obsojencu, rablju in radovednejših pojavi pastor, Dickov nasprotnik, za katerega se je žrtvoval, v vlogi stotnika in mu ponudi tokrat resnično zamenjavo pozicij.

Če je že bilo smiselno, da se je Dick tako človekoljubno odločil, ne da bi se mučil v vprašanju posledic svoje odločitve, se žrtvoval za pastora in domovino, se moramo vprašati, koliko pa je bilo potem smiselno to, da se je izjavljal za hudičevega učenca. Ali res zgolj zato, da bi kot z masko prekril svojo človekoljubno, pošteno čud? Ali le zato, ker je tako drugačen in ne da veliko na strogo prezbiterjansko moraliko? Če ga že srenja ni sprejela, se je res moral še sam zaznamovati tako, da se je pripisal hudiču? Ali je šlo res za avanturizem, ne pa za prepričanje, (pravo) vero, ne za resnično pripadnost, ampak zgolj za trik? In kako lahko razvojnemu loku njegovega dramskega karakterja sledimo in verjamemo, če nam v prvem delu postreže s trikom, z avanturizmom, v drugem pa se izkaže prepričan poštenjak, ki bi bil iz same čiste duše pripravljen žrtvovati tudi življenje? In še celo za svojega nasprotnika!

Hudičevega učenca lahko zaradi naštetih dvomov štejem za intelektualistično komedijo, zaradi presenetljivega zaključka in nepričakovane izpolnitve ljubezni za melodramo, kot jo je sam označil tudi avtor, zaradi posmeha pravemu in zlaganemu puritanstvu pa za paradoksalno komedijo, čeprav bi človek vsaj pod naslovom pričakoval faustovsko ali vsaj usodnostno tematiko.

George Bernard Shaw

George Bernard Shaw se je rodil leta 1856 v Dublinu na Irskem, umrl pa leta 1950 v visoki starosti 94 let v Londonu, kjer je tudi preživel večji del svojega ustvarjalnega obdobja.

V mladosti je bil esejist, likovni, glasbeni in gledališki kritik, poskušal je srečo s proznimi besedili in se v zrelih letih povsem posvetil dramatik in gledališču. Čeprav je spregovoril občinstvu kot dramatik šele pri svojih sedemintridesetih letih, obsega danes njegovo zbrano delo, ki ga je uredil D. H. Lawrence (tudi urednik Shawove korespondence), 51 dokončanih dramskih del ter blizu 20 fragmentov iz različnih obdobj avtorjeve ustvarjalne biografije. Shaw je pisal praktično do svoje smrti ter zvesto spremljal uprizoritve svojih del, ki jih je na pot vselej pospremil z obsežnimi uvodi. V njih je bodisi razlagal svoje teze, ki jih je v dramatični obliki razvijal v svojih delih, bodisi polemiziral s kritiki, bodisi pojasnjeval ozadje in okoliščine nastanka. Skratka, v skrbi, da dela ne bi doživljala napačne interpretacije, jim je dajal s seboj popotnico, včasih pravo dramaturško razčlemba. Besedilo, namenjeno uprizoritvi, je prepletel tudi z natančnimi navodili glede scene, mizanscene, načina igralske interpretacije, miselnih in čustvenih poudarkov, karakterizacij in izpostavil nosilce sporočila. Domala vsa njegova dela, namenjena gledališču, obravnavajo probleme sodobnega človeka v tedanji družbi, četudi so liki velikokrat postavljeni v okvir zgodovinskih dogodkov in bližino velikih zgodovinskih osebnosti.

Nedvomno je Shaw živo spremljal tokove v filozofiji, družboslovju, umetnosti, politiki, kulturi in znanosti ter na primerih iz vsakdanjega življenja preverjal ideje in teorije, pogosto v želji, da jih ovrže oziroma osvetli iz nove perspektive. Ostroumno je opazoval, prav posebej so ga dražile ustaljene forme življenja in razmišljanja, ki jim je neusmiljeno pridržal ogledalo. Javno je izpovedoval, da je njegova umetnost tendenčna, da želi opravljati vlogo reformatorja. Četudi se je loteval splošnih človeških tem, je pogosto odkrito napadel angleške razmere iz perspektive prepričanega Irca, ki se nikoli, vse do svoje smrti, ni mogel identificirati z Angleži, katerih jezik, kulturo in okolje je sprejel za prostor svojega umetniškega in kulturnega delovanja. Kljub mnogim značilnostim in posebnostim, ki so mu včasih ovirale pot v domačo javnost in tudi v druga okolja z drugačno mentaliteto, mu je svetovna javnost priznala, da je s svojo dramatiko bistveno obogatil zakladnico človeškega duha, zato je leta 1926 prejel Nobelovo nagrado za literaturo.

George Bernard Shaw je svoja prva dela, namenjena uprizarjanju, ponudil rojakom v začetku zadnjega desetletja preteklega stoletja. To je čas, ko se je Cankar poskušal z (danes neohranjenimi) dramskimi prvenci in jih ponujal Borštniku v uprizarjanje. Četudi se dramska opusa Shawa in Ivana Cankarja zlasti po obsegu bistveno razlikujeta (tudi zato, ker je Cankar ob koncu prve svetovne vojne razmeroma mlad umrl, Shawa pa je ustvarjalna sila povsem predala gledališču in ga spremljala do visoke starosti še po drugi svetovni vojni), pa je najti v nekaterih njenih delih sledi sorodne evropske misli: družbeno kritična zaostrenost, občutljivost za socialno in socialistično misel – četudi različnih odtenkov, zahtevo po pretresanju slabosti ter predodkov družbe in posameznika v njej, pa odprtost za filozofske in umetnostne tokove ter družbena gibanja mlade generacije. Prav zaradi ideološke obarvanosti in tendenc, aktualnosti in aktualizacij, spopadov z ustaljenim, so tako dela Shawa kakor tudi dela Ivana Cankarja v različnih obdobjih in različnih okoljih doživljala različno priljubljenost in interpretacijske posebnosti.

George Bernard Shaw pri Slovencih

Slovenci smo bili za védenje o Shawovi ustvarjalnosti obogateni bistveno prej, kot smo se mogli neposredno srečati z njegovo besedo. Domnevno prvo Shawovo delo so k nam prinesli pred prvo svetovno vojno ustvarjalci nemškega gledališča v Ljubljani (Obrt gospe Warrenove, 1907), takoj zatem ga je uvrstilo v svoj repertoar tudi ljubljansko slovensko gledališče, ne pa tudi izvedlo. Še pred koncem prve svetovne vojne se je že javila pisna zahteva po tem, da kaže njegova dela uvrstiti v prevajalske načrte in založniško politiko, o njem je spregovorila tudi že literarna zgodovina, vendar je do prvih slovenskih uprizoritev in natisov prevodov njegovih del prišlo šele v obdobju med obema vojnoma.

Svetovno znanemu dramatikumu so se med obema vojnama posvetili uveljavljeni prevajalci in razgledani gledališčniki. Bistveno vlogo pri popularizaciji sta tedaj prevzeli mariborska in ljubljanska Drama, zelo zgodaj je naključno zašlo njegovo delo tudi v Celje, po drugi svetovni vojni pa so se tem gledališčem pridružila še Mestno gledališče ljubljansko, tržaško, kranjsko gledališče, zaslediti pa ga je moč tudi med internimi in javnimi produkcijami Akademije za igralsko umetnost (kasneje Akademija za gledališče, radio, film in televizijo); tako smo do danes Slovenci uprizorili blizu dvajset Shawovih del v več kot štiridesetih postavitvah Pygmaliona, Obrti gospe Warrenove, Androkla in leva, Črne dame iz sonetov, Cezarja in Kleopatre, Candide, Ljubimcev, Kako zabogatiš, Zdravnika na razpotju, Svete Ivane, Hudičevega učenca, Moža usode, Posnetovega prebujenja, Majorja Barbaro, Nalaganega soproga, Človeka in nadčloveka ter Nikoli ne veš. Že med vojnama se je pojavila v naših kinematografih filmska realizacija Pygmaliona, po vojni nova verzija z naslovom My Fair Lady, ki jo je bilo moč videti tudi na televiziji, Mestno gledališče ljubljansko je posebej za TV Ljubljana naštudiralo tudi Shawovo delo O'Flaherty V. C.

Vrsta Shawovih del je na Slovenskem doživela več uprizoritev, nekatera tudi več prevodov, le redki prevodi pa so doživeli pri nas tudi knjižno izdajo. Še za umetnikovega življenja sta dnevno časopise in revialni tisk prinašala sestavke o njem, zlasti ob njegovih visokih življenjskih jubilejih, pa tudi ob smrti in obletnicah smrti. Priložnostni zapisi so včasih prerasli v obsežnejše študije, ki pa se med seboj dokaj razlikujejo.

Shawova dela so bila pri slovenski kritiki sprejeta sprva z mešanimi občutki: z navdušenjem in zadržanostjo, s pritrjevanjem in odklonilnimi stališči. Zagotovo je bil največ pozornosti na Slovenskem deležen v obdobju med obema vojnama in v prvih desetletjih po drugi svetovni vojni. Doživel je različne interpretacije, predstavili smo celo Kiltyevo dramatisacijo njegove korespondence in povsem pozabljen ni bil nikoli vse do današnjih dni. V zadnji slovenski uprizoritvi je s Pygmalionom proslavljaj šestdesetletnico svojega umetniškega dela v gledališču najznamenitejši slovenski interpret Shawovih del in likov, igralec in režiser Vladimir Skrbinšek (v sezoni 1983/84 v Mestnem gledališču ljubljanskem).

George Bernard Shaw v celjskem gledališču

Shaw celjskemu gledališču ni povsem neznan, saj je doslej uprizorilo že tri njegova gledališču namenjena dela: Androkla in leva, Moža usode in Pygmaliona, poleg tega pa tudi Kiltyjevo dramatisacijo Shawove korespondence pod naslovom Dragi lažnivec.

Celjani so se lotili prvega dela, še preden je postal Nobelov nagrajenec. Pred Celjani sta slovenski gledališči v Ljubljani in Mariboru uprizorili le po eno njegovo delo, ljubljanska Drama je aprila 1921 igrala Androkla in leva v prevodu O. Župančiča in režiji Z. Rogoza (umetnika, ki je letos v Zagrebu praznoval stoletnico rojstva), mariborska Drama pa maja 1921 Obrt gospe Warrenove v prevodu in režiji Milana Skrbinška. Četudi je Milan Skrbinšek dvomil v reprezentativnost Androkla in leva, so se Celjani zgledovali pri Ljubljančanih in v začetku naslednje sezone (oktobra 1921) segli po prevodu, ki je bil pol leta pred tem predloga ljubljanski uprizoritvi. Gledališki list ljubljanske Drame je zagotavljal, da je tema ljudem blizu, saj jo poznajo iz čitank za ljudske šole. Seveda se je Shawova interpretacija znanega motiva bistveno razlikovala od tiste v čitankah. Niti ljubljanska niti celjska gledališka kritika tega dela ni sprejela brez pomislekov. Četudi so celjski gledališčniki privabili k napovedanemu spektaklu, v katerem naj bi nastopilo trideset igralcev v rimskih kostumih, toliko ljudi, da so mnogi morali nejevoljni vračati domov brez kart, je kritika »Nove dobe« sodila, da celjski ansambel ni bil kos izbranemu delu. Verjetno ta izbor za Celjane res ni bil najbolj posrečen, saj se ga niso več upali lotiti vse do prvih let po drugi svetovni vojni. Četudi je res, da je celjsko gledališče že nekaj let pred drugo vojno zašlo v hudo krizo, da bi bolj posrečenemu prvemu stiku z avtorjem mogla slediti vrsta drugih postavitvev, še zlasti če pomislimo, kako vneto sta se lotili njegove popularizacije ljubljanska in mariborska Drama. Seveda se vse uprizoritve tudi v Ljubljani in Mariboru niso enako posrečile

in jim kritike niso enodušno pritrjevale, kljub splošni uveljavljenosti dramatika svetovne slave. Ne glede na pasti, ki jih celjski gledališčniki ob uprizoritvi Androkla in leva niso srečno obšli, pa se zdi danes pomembno poudariti, da Celjani v svojem hotenju niso zaostajali za večjimi središči in so skušali loviti korak s svetom.

Naslednje srečanje Celja s Shawom predstavlja uprizoritev Pygmaliona leta 1949. Gre za delo, ki sta ga pred tem Ljubljana in Maribor že po dvakrat uspešno približala svojemu občinstvu. Celjani so v prvem povojnem obdobju zvesto sledili klicu časa in delo opazno idejno zaostri na škodo vedrejših komičnih elementov, ki jih interpretacijski poudarki dopuščajo. Če je verjeti kritiki, je bilo srečanje Celjanov s Pygmalionom kljub pomanjkljivostim razmeroma ugodno.

Pet let po Pygmalionu v režiji T. Zorka je Andrej Hieng skušal Celju približati Moža usode (1954). To je delo, ki je v prevodu Antona Sovreta izšlo v knjižni izdaji že med obema vojnama (Blanke, Ptuj, 1925), pa se ga ni lotilo ne dotlej in ne kasneje nobeno slovensko poklicno gledališče. Vsekakor velja poudariti izvirnost celjskega gledališča pri izbiri besedila.

Zadnjič je celjsko gledališče predstavilo Shawovo na pol javno, na pol zasebno misel pred dobrima dvema desetletjema, leta 1964, s Kiltyjevo dramtizacijo Shawove korespondence pod naslovom Dragi lažnivec, v režiji Andreja Stojana. Izvajalca sta bila M. Mencejeva in J. Bermež, nekaj let pred njima pa v Mestnem gledališču ljubljanskem V. Simčičeva in V. Skrbinšek.

Hudičev učenec

Hudičev učenec, ki ga je celjsko gledališče tokrat uvrstilo v svoj repertoar, nosi v izvirniku naslov Devil's Disciple. Shaw ga je napisal ob prelomu stoletja ter ga izdal v svoji tretji zbirki dramskih besedil z naslovom Igre za puritance (Plays for Puritans), skupaj z deloma Spreobrnjenje kapitana Brassbounda ter Cezar in Kleopatra. Pred tem je Shaw objavil Prijetne igre in Neprijetne igre – sedem dramskih besedil, katerih večina nam je znana.

Avtor je besedilo označil kot melodramo, dogajanje postavil v Severno Ameriko v čas osvobodilne vojne (1777) in ga razčlenil na tri dejanja. Po ustaljeni navadi je v uvodu k Igram za puritance v sestavku »O vražji etiki« analiziral razmere v družini Dudgeon (v njej je prevladujoče sovražno vzdušje, vera je le še pretveza za materino sovražno strast, krutost in zavist, ki sina Dicka pahne v čaščenje hudiča, iz njega naredi hudičevega učenca) ter skušal motivirati Dickove reakcije v odnosu do pastorja, njegove žene in angleške soldateske, ki mu streže po življenju (Shaw tu zavrača tradicionalno dramaturgijo, kjer naj bi se ljudje žrtvovali iz ljubezni, in prepričuje, da je v življenju ljubezen pogosto pogubno gibalo dejanj, ki jih je zaslediti v črni kroniki, medtem ko gasilci, miličniki ali pestunje instinktivno rešujejo življenja neznancev). Da bi odvrnil ost kritike z Dickovega priseganja zvestobe hudiču in z uničujoče podobe verne gospe Dudgeon (pri nas bi ji rekli tercijalca), je Shaw nanizal nekaj primerov angleške in svetovne literature, kjer je že brez predsodkov umetniško upodobljena sorodna problematika. V Opazkah k Hudičevemu učencu je Shaw ob analizi zgodovinskih osebnosti, ki v delu nastopajo (general Burgoyne, Brudenell), pojasnil svoj pogled na osvobodilno vojno leta 1777, ki je Ameriki prinesla neodvisnost. Predvsem se je usmeril v razkrivanje tistih slabosti angleške aristokracije in vojske, ki so botrovale porazu in kapitulaciji kolonialnih zavojevalcev—Angležev. Shawa je vprašanje vere vznemirjalo tudi v drugih delih, ki so jih v Sloveniji že uprizarjali (Androkles in lev, Sveta Ivana), posebej problem častilcev boga in hudiča (Posnetovo prebujenje, Človek in nadčlovek), prav tako pojav vojne in angleške vojske posebej (Sveta Ivana, Cezar in Kleopatra, Major Barbara, O'Flaherty V. C.), vendar pri interpretaciji niso vselej izhajali iz Shawovih spremnih besedil. Pri uprizoritvah Hudičevega učenca pa so si z njimi doslej dokaj dobro pomagali, tako ob prvih dveh uprizoritvah v Ljubljani in Mariboru tik pred drugo svetovno vojno, kakor v ljubljanski Drami kmalu po osvoboditvi (z njo smo z zakasnitvijo proslavljali 90-letnico rojstva tedaj še živečega avtorja) in nekaj let zatem v Kranju.

Gledališki listi so gledalce pripravljali na uprizoritev s sestavki, ki razširjeno parafrazirajo Shawove misli iz spremnih besedil, poleg tega pa so ponujali v branje prevode odlomka iz sestavka

O vražji etiki (Ljubljana 1939 in 1947 ali pa prevod analize gospe Dudgeon, ki jo predstavlja avtor opisno v začetku prvega dejanja (Kranj 1955). Prva ljubljanska uprizoritev je posebej poudarila Dickovo izpoved pripadnosti hudiču z objavo prevoda kratkega dialoga iz I. dejanja med Dickom in Essie.

Za boljše razumevanje dogajanja je ljubljanska Drama ob prvi postavitvi objavila prevod Deklaracije neodvisnosti. Slovenskim interpretacijam je dala svoj pečat bližina druge svetovne vojne. Naše aktualizacije besedila se bolj ukvarjajo z vprašanji človeških reakcij v usodnih zgodovinskih trenutkih, z vprašanji vojne, junaštva, zgodovinopisja, manj pa se poglobljajo v intimno sfero, psihologijo odnosov med protagonisti, čeprav tudi te plasti povsem ne prezrejo. Domala nihče od spremljevalcev slovenskih uprizoritev ni prezrl Shawovega obračuna s konvencijami in predsodki ter konfrontacije navideznih in resničnih vrednot. Poleg vprašanja osvobodilnega boja in reakcij posameznika v izrednih razmerah so naši dramaturgi in kritiki presojali odnos med materjo in sinom, Dickov odnos do Essie, pastora in Judit, odnos Judit do tradicionalne zakonske zavezanosti ter na podlagi detajlov skušali razbrati posebnosti Shawovega obračuna z nezdravimi pojavi v družini in družbi. Od splošnejših ocen, ki jih prinašajo interpretacije slovenskih gledališč med obema vojnama in ki razčlenjujejo občečloveške slabosti ter v zgodovinskem kontekstu še angleške posebej, so interpreti v prvih letih po vojni tudi v Hudičevem učencu iskali predvsem Shawov obračun s preživelim družbenim redom. Ponekod je zaslediti celo pri-merjavo položaja partizanov v drugi svetovni vojni z ameriški borci za svobodo.

Kljub drobnim pomislekom so bile, z izjemo kranjske (zadnje), uprizoritve Hudičevega učenca v Sloveniji dobro sprejete. Morda velja omeniti, da je Hudičev učenec eno redkih Shawovih del, ki je prevedeno izšlo tudi samostojno v knjižni izdaji. Prevod Milana Skrbinška, ki je nastal za prvo slovensko uprizoritev tega dela v Mariboru tik pred drugo svetovno vojno, je Branko Rudolf popravil, ga dopolnil s prevodi Shawovih besedil, ki se nanašajo na Hudičevega učenca in napisal spremno besedo ter opombe za zbirko Kondor.

Francka Slivnik

Iz zgodovine ameriške osvobodilne vojne

Med Anglijo in ameriški kolonijami se je pričela vojna leta 1775, ko so poskusili Angleži zapreti dva njihova voditelja. Pri mestu Condord je prišlo do prve bitke. Tako se je začela vojna za neodvisnost Amerike, več kot leto dni pa kolonisti niso hoteli pretrgati vezi, ki so jih spajale z domovino.

Šele v juniju leta 1776 je izbral kongres odposlancev iz 13 ameriških kolonij odbor petih članov, ki naj bi sestavil deklaracijo »v smislu sprejete resolucije«. Spisal jo je Thom Jefferson. Kongres je deklaracijo sprejel 4. julija 1776.

Deklaracija neodvisnosti.

»Če se v toku človeškega nehanja pokaže za narod potreba raztrgati politične vezi, ki ga spajajo s katerim drugim narodom in zavzame med državami sveta samostojno mesto, drugim enako in tako, za kakršno ga opravičujejo naravni in božji zakoni, je iz dostojnega obzira do ljudi vendar potrebno, da ta narod našteje vzroke, ki so ga prisilili do ločitve.

Mislimo, da so sledeče resnice same po sebi razumljive: da so vsi ljudje po rojstvu enaki, da jim je stvaritelj dal neke nedotakljive pravice, pravico do življenja, svobode in do težnje za srečo; da so vlade med ljudmi postavljene zato, da zagotovijo te pravice in da jim izvira pravična moč iz odobravanja vladanih. Če pa kakršnakoli vlada ruši ta načela, ima ljudstvo pravico, da jo spremeni ali odstrani in da si ustanovi novo vlado, jo podpre s takšnimi načeli in organizira njene sile tako, kot se ji zdi najbolj primerno za osiguranje varnosti in sreče. Seveda bo narekovala pamet, da se vlade, ki obstojajo od zdavnaj, ne izpremene zaradi malenkostnih in minljivih vzrokov. Tudi so vse dosedanje izkušnje soglasno pokazale, da so ljudje raje pripravljeni trpeti, če je zlo sploh še znosno, namesto, da bi si poiskali na lastno pest pravice s tem, da razrušijo oblike, ki so jih vajeni. Ako pa zasleduje dolga vrsta zlorab in prisvajanj isti cilj in namen, da prisili ljudstvo pod popoln despotizem, ima to ljudstvo pravico in celo dolžnost, odstraniti

tako vlado in postaviti nove čuvarje za svojo bodočo sigurnost.

Te vrste je bilo trpljenje teh kolonij in taka je nujnost, ki jih sedaj sili, da izmenjajo svoj prejšnji sistem vlade. Zgodovina sedanjega kralja Velike Britanije je zgodovina ponovnih krivic in uzurpacij, ki merijo vse naravnost na to, da bi se ustanovilo absolutno tiranstvo nad temi deželami. Da to dokažemo, predložimo sledeča dejstva vsemu poštenemu svetu:

Kralj je odklonil odobritev zakonov, ki so bili najboljši in najbolj potrebni za občo dobrobit.

Svojim guvernerjem je zabranil, da bi uvedli zakone neposredne in nujne važnosti brez njegovega odobrenja, ko pa zakoni tako niso bili potrjeni, je opustil vsako nadaljno brigo zanje.

Popolnoma je onemogočal sprejetje drugih zakonov, ki bi služili velikim skupinam ljudi, tako dolgo, dokler slednji niso opustili pravice zastopstva v zakonodajnem svetu – pravice, ki je zanje neizmerne važnosti in strašna edino za tirane.

Zakonodajne svete je skliceval na nenavadnih in neudobnih krajih, oddaljenih od mest, kjer so se hranili zapisniki, vse iz vzroka, da bi ljudi utrudil in storil bolj naklonjene svojim namenom.

Ponovno je razpuščal pooblašcene zbere, ker so se bili možato uprli njegovemu krajsanju ljudskih pravic.

Dolgo časa po takšnih razpustitvah je preprečeval izvolitev drugih ljudi, med tem ko so se zakonodajni sveti, ki jih ni bilo mogoče uničiti, vrnili domov. Država je bila v tem času izpostavljena nevarnosti invazije od zunaj in nemirov od znotraj.

Potrudil se je, da bi preprečil obljudenost teh dežel. V ta namen se je upiral zakonom o naturalizaciji tujcev in odklonil sprejem drugih zakonov, ki bi ljudi ohrabril k priseljevanju in izboljšali pogoje za novo prilastitev zemlje.

Naložil nam je davke brez našega privoljenja.

V mnogih primerih nam je odvzel dobrote rednega pravdanja pred sodišči.

Prepeljeval nas je preko morja radi dozdevnih žalitev.

Svobodni sistem angleških zakonov je v bližnji provinci (Kanada, op. prev.) odstranil in samovoljno imenoval vlado, tej provinci pa razširil meje ter napravil iz nje ob enem primer in pripravo orodje za uvedbo iste absolutistične vlade v naših kolonijah.

Odvzel nam je privilegije, razveljavil naše najtehtnejše zakone in v osnovi spremenil oblike naših vlad.

Odstranil je našo lastno zakonodajo in proglasil, da ima samo on v vsakem primeru pravico zakonodaje med nami.

Odrekel se je vladanju tukaj nad nami s tem, da je izjavil, da smo izven njegove zaščite, ter začel vojno z nami.

Plenil je naša morja, pustošil naše obale, zažigal naša mesta in uničeval življenje naših ljudi.

V tem trenutku pošilja velike vojske tujih plačancev, ki naj bi dovršili započeto delo smrti, pustošenja in tiranstva; vse to na krut in hinavski način, ki mu ni zlepa najti primere v najbolj barbarških časih, ter je docela nevreden vladarja civiliziranega naroda.

Prisilil je naše someščane, ki jih je ujel na morju, da so morali sprejeti orožje proti lastni domovini, s čimer bi postali krvniki svojih lastnih prijateljev in bratov, ali pa padli od njihove roke.

Izzival je upore domačinov proti nam in se potrudil, da bi spraval nad naše obmejno prebivalstvo neusmiljene indijanske divjake, katerih znani način bojevanja je brezobzirno uničevanje vseh nasprotnikov, ne oziraje se na starost, spol in stanje.

V vsaki stopnji teh stisk smo z zelo ponižnimi besedami prosili pomoči. Našim prošnjam so odgovarjale ponovne krivice. Vladar, čigar značaj se tako v vsakem primeru sklada z definicijo tirana, ni sposoben, da bi vladal svoboden narod.

Ozirov na naše britanske brate nismo opustili. Svarili smo jih od časa do časa, ko so poskušali s svojo zakonodajo raztegniti nepolnomočno jurisdikcijo nad nas. Spominjali smo jih na okolnosti naše izselitve in naselitve tukaj. Obrachali smo se do njihovega prirojenega čuta za pravico in do njih velikodušnosti. Rotili smo jih pri vezeh našega skupnega pokoljenja, naj opustijo ta prisvajanja, ki bodo morala neogibno pokvariti naše odnošaje. Toda bili so gluhi za glas pravice in sorodstva. Radi tega se moramo udati v nujnost, ki nas sili do ločitve, in biti z njimi, kakor z ostalim človeštvom, – v vojni sovražniki, v miru pa prijatelji.

Zaradi tega zastopniki Združenih držav Amerike, zbrani na vseobčem kongresu, v imenu in po pooblastilu dobrega ljudstva teh kolonij in kličoč najvišjega sodnika sveta za pričo svojih poštenih namenov, svečano proglašamo in objavljamo, da so te združene kolonije po vsej pra-

vici svobodne in neodvisne države, da so odvezane vseh dolžnosti nasproti britanski kroni in da morajo biti vse politične vezi med njimi in državo Veliko Britanijo popolnoma pretrgane. Tako imajo kot svobodne in neodvisne države polno pravico začeti vojno, sklepati mir, snovati zveze, vzpostavljati trgovske odnose in opravljati vse ostale posle, katere s pravom opravljajo druge države. V oporo te deklaracije zastavljamo v čvrstem zaupanju v pomoč božje previdnosti drug drugemu svoja življenja, svojo srečo in svojo sveto čast.

Sledijo podpisi zastopnikov 13 provinc.

Po deklaraciji je imel kongres še vedno težko stališče. General Washington je imel na razpolago navdušene, toda slabo šolane vojake. Sreča za Amerikance, da je bila vojna proti njim v

Angliji zelo malo priljubljena. Vlada si je pomagala s plačanci, večinoma Nemci; posebno hessenski knez je ljudi iz svoje dežele kratkomalo prodajal. Za pešca je dobil približno 16 tolarjev, za konja več. 30.000 Nemcev je šlo čez Ocean, vrnilo se jih je približno 18.000. Povelja so romala iz Londona čez morje in tako so večinoma zakasnela. Končno so kolonisti zmagali, deloma s francosko pomočjo. Na polotoku Yorktownu se je l. 1781 vdal general Cornwallis armadi združenih Amerikancev in Francozov. Leta 1783 je bil sklenjen v Parizu mir, po katerem je Anglija priznala neodvisnost Združenih držav.

B. R.

(Iz gledališkega lista Drame SNG Ljubljana, sez. 1939-40, G. B. Shaw, Hudičev učenec.)

PRVO DEJANJE

L. 1777. Obupno bedna ura: ni več črna noč in ni še zimsko jutro. Gospa Dudgeonova iz New Hampshirea sedi v svoji kuhinji. Kuhinja je hkrati tudi splošni stanovanjski prostor gospejine kmečke hiše v okolici mesta Websterbridge.

Gospa Dudgeonova ni prikupna ženska. Po prečuti noči ni nobena ženska videti posebno prikupna. Gospa pa ima celo takrat, kadar je v najboljši koži, divje razoran obraz. Razorali so ga kruti običaji in zakoni neživiljenjskega puritanizma, ki so pri gospe utesnili jedek temperament in divji ponos. Je postarana matrona, ki je celo življenje garala, pridobila pa si je samo neomajno oblast in neomejeno sovraštvo v svoji lastni skopi hiši, in pa trden sloves velike pobožnosti in spodobnosti med sosedi. Tem se zdita pijančevanje in razvrat toliko mikavnejša od pobožnosti in poštenosti, da vidijo v dobroti kratkomalo samozatajevanje. Ljudje nasploh radi razširijo pojem samozatajevanje na zatajevanje in zatiranje drugih. Na ta način pa je mogoče prikriti mnoge neprijetne lastnosti. Gospo Dudgeonovo, ki je izredno zoprna, imajo torej za izredno dobro. Odpustili bi ji vse, razen mogoče čisto očitnega hudodelstva ali pa kake majhne dobrotljive slabosti. Temu primerno je ona, ne da bi se zavedala, v resnici najbolj samovoljna ženska v fari. Ker ni nikoli prekršila sedme božje zapovedi in nikoli zamudila nedeljske službe božje v presbiterijanski cerkvi.

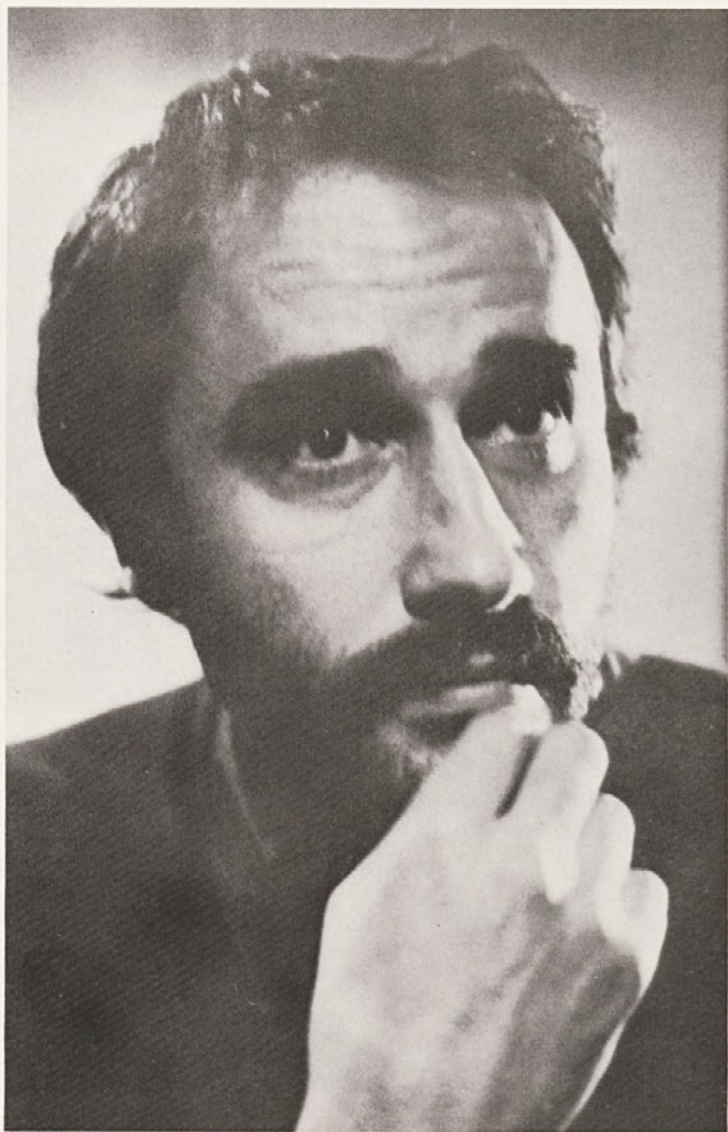
Leto 1777 je tisto, v katerem so se strasti razvnele ob ločitvi ameriških kolonij od Anglije. Kolonije so se odlomile bolj zaradi svoje teže kot po svoji volji. Začelo se je streljanje, ki so ga Angleži idealizirali kot dušenje upora in ohranjevanje britanske nadvlade, Američani pa kot boj za svobodo, upor proti tiranstvu in žrtev na oltar človeških pravic. Nam se ni treba poglobljati v koristi, ki so jih prinesla ta idealiziranja. Zadostuje, če povemo, da so bili tako Američani kot Angleži trdno prepričani, da je najvišji cilj, ki mu sploh lahko sledijo, pobiti kar največ nasprotnikov; v ta namen so se tudi že razmahnile odločne vojaške operacije, ki jih je duhovščina na obeh straneh podpirala z zaupljivimi prošnjami, naj bog blagoslovi njihovo orožje. V teh okoliščinah je še marsikatera druga žena, ne samo gospa Dudgeonova, prebedela vso noč in čakala novic, kakor gospa Dudgeonova je marsikatera zaspala šele ob svitu, čeprav se je s tem izpostavila nevarnosti, da zakinka, pade v ognjišče in zgori.

(Iz avtorjevih spremnih besed v besedilu »Hudičevega učenca«)

LJERKA BELAK je prejela letošnjo Severjevo nagrado za vlogo Mumije v Strindbergovi igri »Sonata strahov« v režiji Dušana Mlakarja ter za vlogi Dojilje in Sganarelovke v Molièrovem triptihu »Zgrabite Sganarela« v režiji Vinka Möderndorferja.

Nadvse veseli lepega priznanja iskreno čestitamo!

PETER BOŠTJANČIČ je prejel na letošnjem Borštnikovem srečanju »nagrado občinstva najboljšemu igralcu«, zlatnik z odtiskom Ignacija Borštnika in besedila omenjene nagrade.

Peter Boštjančič je nastopal kot gost iz SLG Celje v Drami SNG Maribor, priznanje pa je dobil za vlogo nadvojvode Viscontija in vlogo Marojevića v Metastabilnem gralu Nenada Protića in v režiji Jovice Pavića. Iskreno čestitamo!

Harold Pinter
Stari časi
Režiser Dušan Mlakar
Premiera je bila 30. X. 1987

Milada Kalezić, Peter Boštjančič

Milada Kalezić, Maja Blagovič, Peter Boštjančič

Milada Kalezić, Maja Blagovič, Peter Boštjančič

Maja Blagovič, Peter Boštjančič, Milada Kalezić

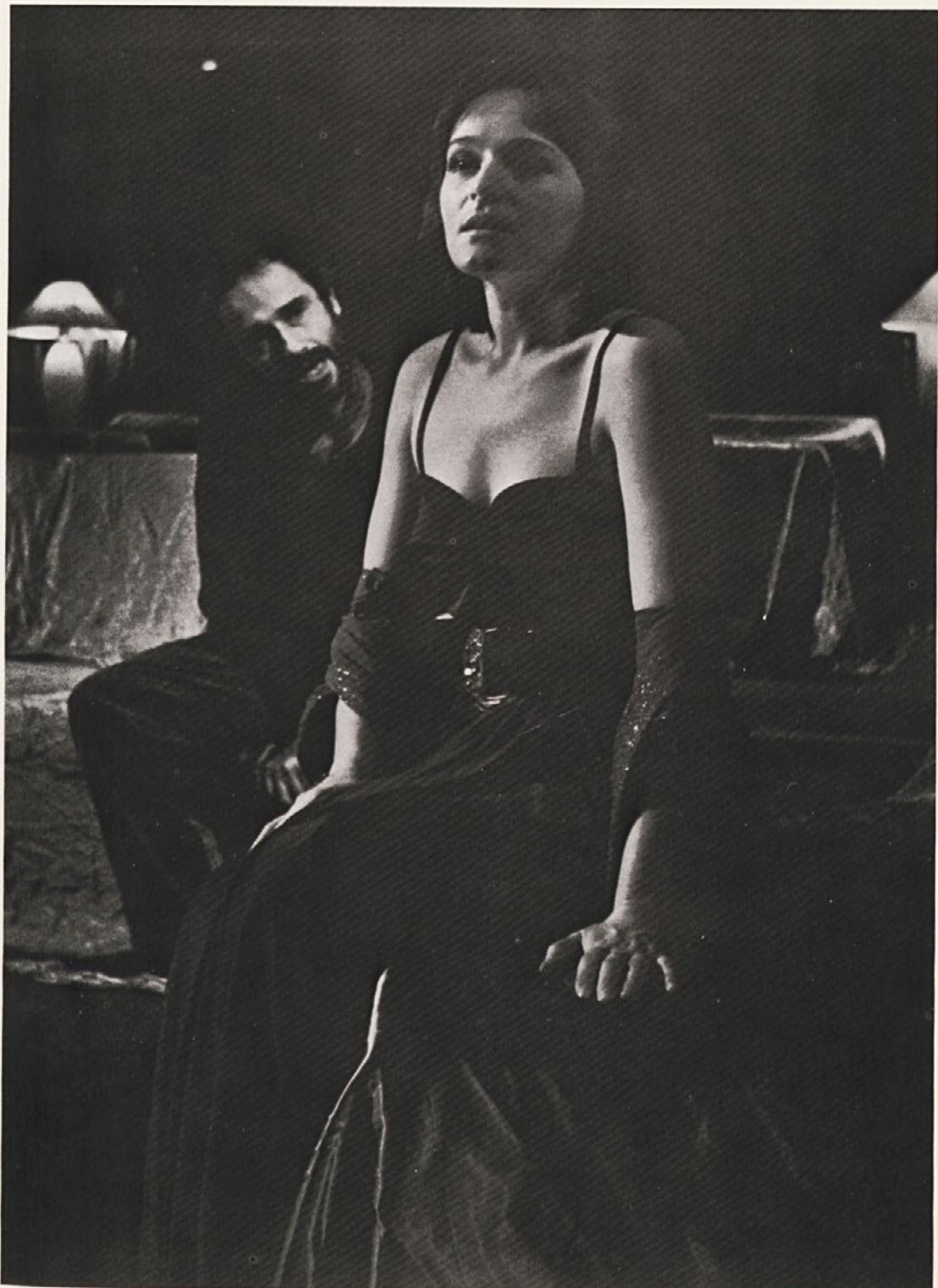
Maja Blagovič, Peter Boštjančič, Milada Kalezić

Maja Blagovič, Peter Boštjančič, Milada Kalezić

Maja Blagovič, Peter Boštjančič, Milada Kalezić

Peter Boštjančič, Milada Kalezić

H. Ch. Andersen – Bogomir Veras
Daleč od dvorca
Režiser Miran Herzog
Premiera je bila 14. XI. 1987

Borut Alujevič, Anica Kumer, Bojan Umek, Bogomir Veras, Drago Kastelic

Bogomir Veras, Bojan Umek, Anica Kumer, Borut Alujevič, Drago Kastelic

Bogomir Veras, Anica Kumer, Drago Kastelic, Bojan Umek, Borut Alujevič

Bojan Umek, Borut Alujevič, Bogomir Veras, Anica Kumer, Drago Kastelic

Anica Kumer in Bojan Umek, Borut Alujevič, Drago Kastelic, Bogomir Veras

Bogomir Veras, Drago Kastelic, Bojan Umek, Anica Kumer

Bojan Umek, Drago Kastelic, Borut Alujevič, Bogomir Veras, Anica Kumer ter ANŽE!

Vsem ustvarjalcem predstave Zgrabite Sganarela!

Letos poleti sva si med enomesečnim bivanjem v Parizu ogledala nekaj gledaliških predstav, med drugim tudi Žlahtnega meščana v znameniti Comédie Française. Predstava je bila bogata, publika pa je (kot to zna prava gledališka publika) nagrajevala igralce z aplavzi na odprti sceni. Tudi nama je bila všeč, čeprav sva zatrjevala, da bi z našimi igralci bila boljša. In prav to bi rada povedala vsem ustvarjalcem vaše predstave – bila je izvrstna in ponosni smo lahko, da imamo v našem mestu umetnike evropskega nivoja, ki lahko ustvarijo umetniški dogodek v svetovnem merilu.

*Iskreno vam čestitava in želiva,
da ustvarite čimveč tako uspešnih predstav.*

Celje, oktobra 1987

Slavko Deržek

